

BS/121/2013

**POCZUCIE WPŁYWU
NA SPRAWY PUBLICZNE**

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 11 stycznia 2013 roku

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Żurawia 4a, 00-503 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

- ▶ Tylko niespełna jedna piąta Polaków jest przekonana, że ma jakiś wpływ na sprawy kraju (19%), natomiast zdecydowana większość (79%) uważa, że nie ma żadnej możliwości wpływania na bieg spraw publicznych.

- ▶ Większe niż w przypadku spraw kraju jest poczucie obywatelskiego sprawstwa na poziomie lokalnym. Poczucie wpływu na sprawy swojego miasta lub gminy deklaruje ponad dwie piąte badanych (42%). Generalnie jednak, także w tym przypadku ponad połowa ankietowanych wskazuje na jego brak (56%).

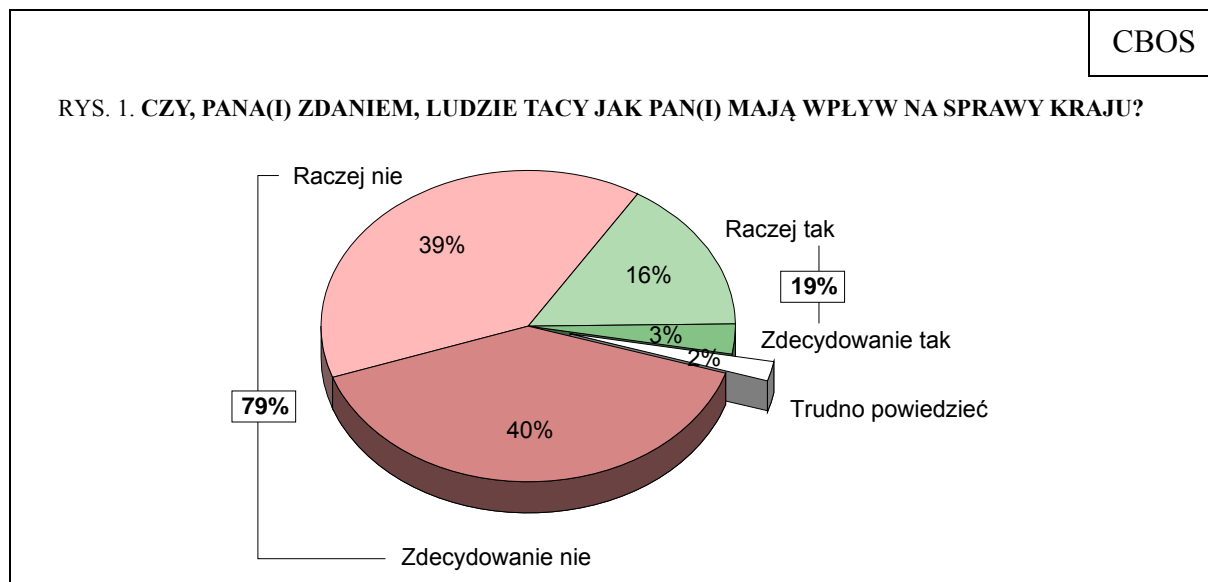
- ▶ W ciągu ostatnich dziesięciu miesięcy poczucie obywatelskiej podmiotowości wyraźnie się obniżyło. Liczba Polaków przekonanych, że zwykli ludzie mają jakiś wpływ na sprawy kraju, jest obecnie o 11 punktów procentowych niższa niż we wrześniu 2012 roku. Także w przypadku spraw lokalnych obserwujemy spadek ocen, jednak jest on niższy niż na poziomie ogólnokrajowym.

- ▶ Zdaniem Polaków rozwój ich miejscowości w największym stopniu zależy od – w kolejności – samorządu gminnego, samorządu powiatowego, Unii Europejskiej, samorządu wojewódzkiego oraz rządu w Warszawie. Warto podkreślić, iż obywatele wyraźnie częściej sądzą, że na rozwój ich miejscowości ma wpływ Unia Europejska (52%) niż rząd w Warszawie (34%).

W jednym z ostatnich badań¹, po niemal rocznej przerwie, ponownie zapytaliśmy Polaków, czy mają poczucie wpływu na bieg spraw publicznych. Interesowało nas, czy obywatele mają chociaż jakieś minimalne poczucie możliwości wpływania na władze zarówno w skali kraju, jak i na poziomie lokalnym – w bliskim otoczeniu respondentów, czyli w ich mieście czy gminie. Ponadto chcieliśmy się dowiedzieć czegoś o zaangażowaniu Polaków w różne formy aktywności obywatelskiej.

CZY OBYWATEL MA WPLYW NA WŁADZĘ?

O wpływie zwykłych ludzi na sprawy kraju przekonana jest zaledwie niespełna jedna piąta ankietowanych (19%), natomiast zdecydowana większość (79%) uważa, że jest tej możliwości pozbawiona.

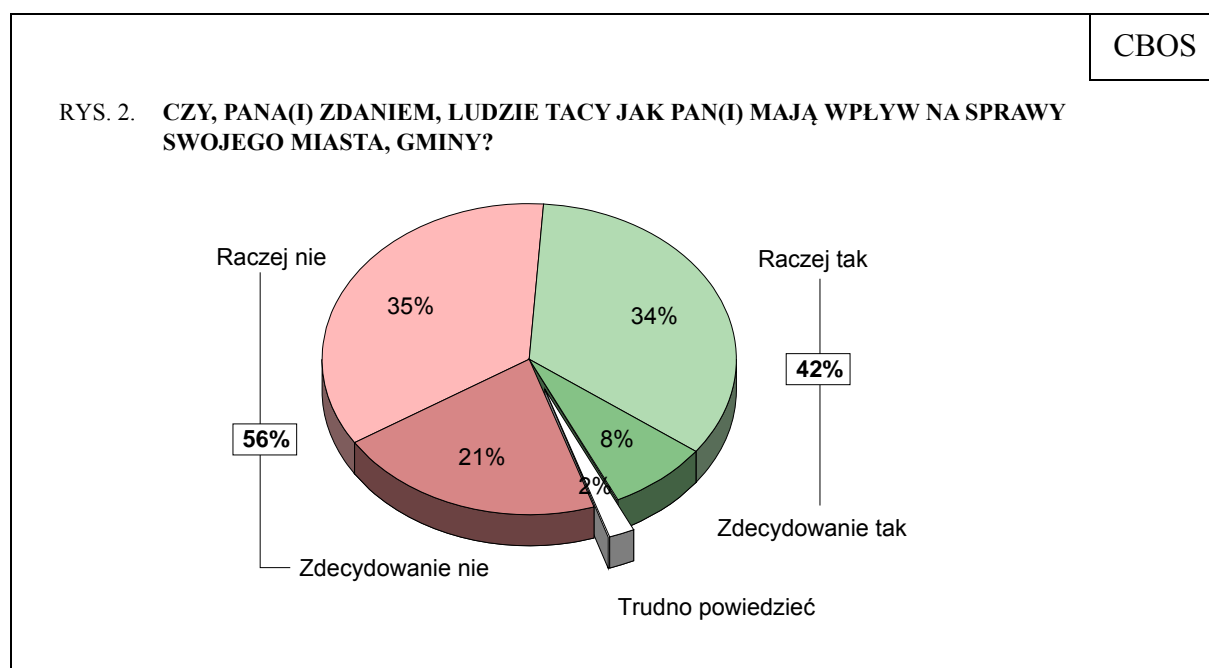
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (278) przeprowadzono w dniach 4–11 lipca 2013 roku na liczącej 1005 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Poczucie wpływu na sprawy kraju dość systematycznie rosło od początku lat dziewięćdziesiątych do roku 2008. W kolejnych pomiarach w latach 2009–2012 deklarowało je od jednej czwartej do ponad jednej trzeciej badanych, co w porównaniu z wynikami z lat 1992–1999 oznaczało zauważalną poprawę. Jednak w ostatnim czasie odsetek osób przekonanych o tym, że obywatele mogą wpływać na decyzje rządzących, wyraźnie się obniżył, obecnie tylko 19% Polaków (w porównaniu z 2012 rokiem spadek aż o 11 punktów procentowych) uważa, że to, w jakim kierunku toczy się życie publiczne w kraju, zależy od nich.

Tabela 1

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy kraju?	Wskazania respondentów według terminów badań										
	VI '92	VII '93	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	I '09	IX '10	IX '12	VII '13
	w procentach										
Tak	7	10	19	11	15	24	30	25	36	30	19
Nie	91	86	76	87	83	73	65	72	60	68	79
Trudno powiedzieć	2	4	5	2	2	3	5	3	4	2	2

Większe niż w przypadku spraw krajowych jest poczucie obywatelskiego sprawstwa na poziomie lokalnym. Poczucie wpływu na sprawy swojego miasta lub gminy deklaruje ponad dwie piąte badanych (42%). Jednak także w tym przypadku ponad połowa ankietowanych wskazuje na jego brak (56%).

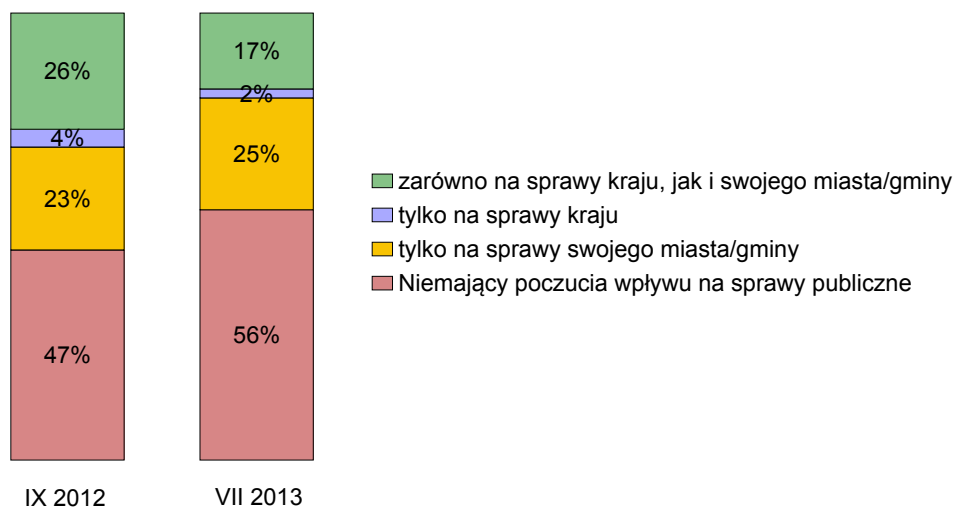
A jak oceny te zmieniały się w czasie? Początkowo, w 1992 roku, możliwości wpływania na władze samorządowe były oceniane jako niewielkie, choć nieco większe niż na władze centralne. W latach 1992–2007 poczucie, że obywatele mogą wpływać na to, co dzieje się w ich najbliższej okolicy rosło, a dynamika tego wzrostu była nieco wyższa niż w przypadku spraw krajowych. Wzrost następował przed, a potem po przyjęciu Polski do Unii Europejskiej. Można uznać, że w latach 2007–2009 oceny te się ustabilizowały na poziomie około dwóch piątych wskazań. Kolejny wyraźny skok w ocenach badanych odnotowaliśmy w 2010 roku, kiedy to ponad połowa Polaków wyraziła przekonanie, że ma wpływ na to, jak zmienia się sytuacja w ich najbliższym otoczeniu. Tak wysoki poziom ocen utrzymał się również w 2012 roku. W ciągu ostatnich dziesięciu miesięcy poczucie obywatelskiego sprawstwa na poziomie lokalnym, podobnie jak na poziomie centralnym, również się obniżyło, jednak – co trzeba podkreślić – nie spadło tak bardzo jak oceny możliwości wpływu na działania władz centralnych. W tej chwili poczucie wpływu na sprawy lokalne wciąż jest wyraźnie wyższe niż w latach dziewięćdziesiątych i dokładnie takie samo jak w 2007 i 2009 roku.

Tabela 2

Czy ludzie tacy jak Pan(i) mają wpływ na sprawy swojego miasta, gminy?	Wskazania respondentów według terminów badań									
	VI '92	X '97	V '99	V '04	I '07	I '08	I '09	IX '10	IX '12	VII '13
	w procentach									
Tak	16	26	25	34	42	39	42	52	50	42
Nie	79	69	73	63	54	58	55	45	47	56
Trudno powiedzieć	5	5	2	3	4	3	3	3	3	2

W ujęciu syntetycznym zasięg poczucia wpływu na sprawy publiczne można przedstawić następująco. Ponad połowa Polaków (56%) uważa, że od ludzi takich jak oni nie zależy ani to, co się dzieje w skali ogólnopolskiej, ani na poziomie lokalnym. Jedna czwarta badanych (25%) ma poczucie wpływu jedynie na to, co dzieje się w ich miejscowości. Zupełnie nieliczni (2%) sądzą, że mają wpływ wyłącznie na sytuację w kraju. Niespełna jedna piąta (17%) uważa, że ma wpływ zarówno na sprawy kraju, jak i miasta lub gminy.

RYS. 3. BADANI UWAŻAJĄCY, ŻE LUDZIE TACY JAK ONI MAJĄ WPŁYW:

Porównanie z pomiarem sprzed niespełna roku pozwala stwierdzić, że w największym stopniu obniżył się odsetek tych, którzy sądzą, że jako obywatele mają jakikolwiek wpływ na decyzje podejmowane przez wszelkie władze zarówno szczebla samorządowego, jak i centralnego (spadek o 9 punktów procentowych). Równolegle wzrosła (o 9 punktów) liczba respondentów przekonanych o braku możliwości wpływania na sprawy publiczne. Jednocześnie minimalnie wzrósł odsetek Polaków przekonanych, że mają wpływ na bieg spraw na poziomie lokalnym.

Poczucie braku podmiotowości obywateli i możliwości wpływu na sprawy kraju oraz najbliższego otoczenia jest tym większe, im więcej lat liczą sobie respondenci – wśród osób w wieku 18–34 tylko 44% uważa, że nie ma żadnego wpływu na to, co się dzieje w kraju i w ich miejscowości, z każdą dekadą liczba osób podzielających ten pogląd wyraźnie rośnie i wśród najstarszych respondentów (powyżej 65 roku życia) aż 72% badanych jest tego zdania. Równie wyraźnie brak poczucia obywatelskiego oddziaływania jest skorelowany z wykształceniem – wśród osób z wykształceniem wyższym o braku możliwości wpływu na władze jest przekonanych 37% badanych, zaś wśród respondentów z wykształceniem podstawowym 65% podziela tę opinię.

Wydaje się, że na szczeblu lokalnym kontakt między obywatelem a władzą najlepiej wygląda z jednej strony na wsi, a z drugiej w największych aglomeracjach. Najliczniej bowiem o możliwości wpływu na działania władz lokalnych są przekonani mieszkańcy największych, ponadpółmilionowych miast oraz wsi, jednocześnie największą liczbę osób

mających poczucie, że nie mają wpływu na sprawy publiczne, znajdujemy wśród respondentów z miast liczących od 20 do 500 tys. mieszkańców (59%–60%).

Brak poczucia obywatelskiego sprawstwa jest związany z negatywną oceną własnych warunków materialnych (wśród oceniających je jako złe – 67%), a także w specyficzny sposób z religijnością – z jednej strony największy odsetek (62%) przekonanych o braku możliwości wpływu na władze wszelkiego szczebla znajdujemy wśród osób uczęszczających na msze kilka razy w tygodniu (co jednakże może być kwestią wysokiej średniej wieku tej grupy respondentów), z drugiej strony zaś wśród osób w ogóle nieuczestniczących w praktykach religijnych (60%). Relatywnie częściej niż inni brak możliwości wpływu na bieg spraw publicznych konstatują robotnicy (wykwalifikowani – 67%, niewykwalifikowani – 64%), renciści (70%) i emeryci (69%), a także osoby bezrobotne (62%).

ZAANGAŻOWANIE SPOŁECZNE POLAKÓW

Przedstawiliśmy ankietowanym listę różnych form działalności obywatelskiej oraz społecznej i prosiliśmy, aby określili, w które z nich angażowali się w ostatnim czasie.

	CBOS
Czy w jakiś sposób angażował(a) się Pan(i) osobiście w sprawy społeczności lokalnej?	
Współorganizowanie imprez lokalnych na rzecz społeczności	9%
Bezpośredni kontakt z urzędnikiem w jakiejś sprawie dotyczącej społeczności lokalnej (poza załatwieniem własnych spraw w urzędzie)	8%
Bycie wolontariuszem, wykonywanie bezpłatnej pracy na rzecz społeczności lokalnej lub organizacji	6%
Bezpośredni kontakt z radnym lub lokalnym politykiem pełniącym urząd lub kandydującym do niego	5%
Działalność w organizacji kościelnej / parafii (poza uczestnictwem w obrzędach religijnych)	4%
Działalność w organizacji społecznej, pozarządowej	4%
Aktywny udział w konsultacjach społecznych	4%
Kontaktowanie się z mediami po to, aby zainteresować je jakąś sprawą	2%
Nie, w żaden z wymienionych powyżej sposobów	75%

Polacy w większości najwyraźniej nie są entuzjastami działalności społecznej na rzecz lokalnych wspólnot – trzy czwarte ankietowanych (75%) nie podejmowało żadnej pracy tego typu. Wśród osób, które włączały się w jakąkolwiek działalność, najczęściej współorganizowało jakieś imprezy na rzecz wspólnot lokalnych (9% ogółu badanych). Niemal równie często badani podejmowali sprawy, które wymagały kontaktów w urzędnikami (8%). Rzadziej angażowano się w wolontariat lub bezpłatne prace na rzecz społeczności lokalnej (6%). Mniejsza liczba badanych bezpośrednio kontaktowała się z radnymi lub lokalnymi politykami (5%), a także działała w organizacji kościelnej np. w parafii, pracowała dla jakiejś organizacji pozarządowej lub brała aktywny udział w konsultacjach społecznych (po 4% wskazań). Jako sporadyczne można określić kontakty z mediami podejmowane przez respondentów w sprawach lokalnych (2%).

KTO MA NAJWIĘKSZY WPŁYW NA RZĄDZENIE NA POZIOMIE LOKALNYM

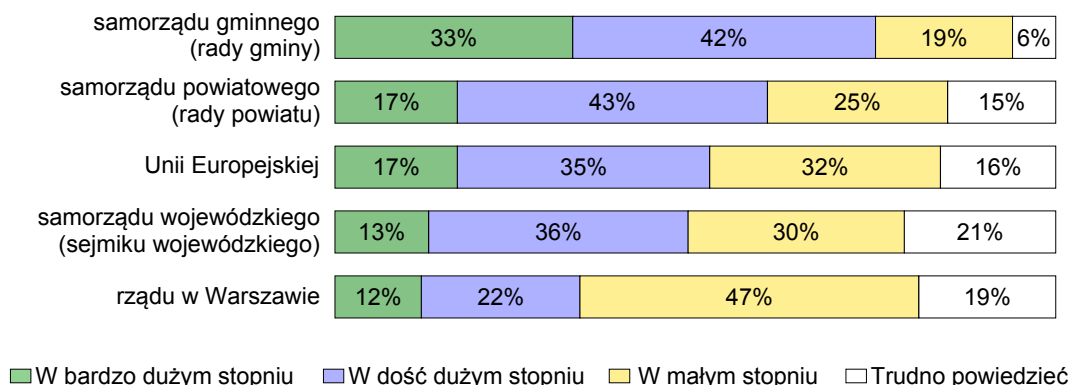
Zdaniem Polaków najczęściej do powiedzenia w sprawach lokalnych mają najbardziej prominentni przedstawiciele władz samorządowych – w zależności od szczebla: sołtys, wójt, burmistrz lub prezydent miasta. Niespełna połowa ankietowanych wskazała tych reprezentantów władz samorządowych jako najlepiej dbających o interesy obywateli (46%). Jedna czwarta badanych jest zdania, że to sami obywatele najlepiej dbają o interesy lokalnych społeczności (28%). Rzadziej wskazywano radnych (16%), grupy obywateli organizujące się wokół jakiejś sprawy lub próbujące rozwiązać jakiś lokalny problem (11%), a także wspólnoty mieszkańców czy spółdzielnie (7%). Wśród pozostałych instytucji jeszcze rzadziej jako najlepiej dbający o interesy obywateli na szczeblu lokalnym wskazywani byli urzędnicy samorządowi (5%), przedstawiciele Kościoła (4%), organizacje pozarządowe (4%), związki zawodowe oraz media (po 3%) i już zupełnie sporadycznie – organizacje przedsiębiorców. Nikt nie wskazał partii politycznych jako podmiotów mających na względzie dobro lokalnych społeczności i podejmujących działania na ich rzecz; 17% badanych uważa, że nikt, żadna władza ani organizacja, nie dba o interesy obywateli na poziomie lokalnym.

RYS. 4. KTO WEDŁUG PANA(I) NAJLEPIEJ DBA O INTERESY OBYWATELI TAKICH JAK PAN(I) W PANA(I) GMINIE/MIEŚCIE? PROSZĘ WSKAZAĆ NIE WIĘCEJ NIŻ DWIE ODPOWIEDZI

Zdaniem Polaków rozwój ich miejscowości w największym stopniu zależy od: samorządu gminnego (w sumie 75% wskazań, że w dużym lub bardzo dużym stopniu), samorządu powiatowego (60%), Unii Europejskiej (52%), samorządu wojewódzkiego (49%) oraz rządu w Warszawie (34%). W tym ostatnim przypadku największa część badanych (47%) jest zdania, że rozwój ich gminy w małym stopniu zależy od władz centralnych.

RYS. 5. W JAKIM STOPNIU, W PANA(I) OCENIE, ROZWÓJ MIEJSCOWOŚCI, W KTÓREJ PAN(I) MIESZKA, ORAZ JEJ NAJBLIŻSZEGO REGIONU ZALEŻY OD:

W ciągu ostatnich dziesięciu miesięcy poczucie wpływu na sprawy publiczne wyraźnie się obniżyło. Obecnie tylko niespełna jedna piąta Polaków (tyle, ile w 1997 roku) deklaruje, że ma poczucie oddziaływania na sprawy kraju. Nieco ponad dwie piąte badanych jest zdania, że może wpływać na sprawy lokalne, tzn. swojego miasta, gminy. Także w tym przypadku obserwujemy spadek ocen, jednak jest on zauważalnie niższy niż na poziomie ogólnokrajowym.

Dlaczego mimo wielu lat funkcjonowania systemu demokratycznego Polacy – inaczej niż do tej pory – mają przekonanie, że to, co dzieje się w kraju, coraz mniej zależy od nich? Jedną z przyczyn może być kryzys gospodarczy, którego skutki są coraz bardziej odczuwalne. Ale chyba przyczyn można szukać także w sytuacji politycznej w kraju. Być może wynik ten jest oznaką alienacji klasy politycznej, której przedstawiciele – zarówno koalicja rządowa, jak i opozycja – jakoś nie potrafią już dostrzegać, nazywać i rozwiązywać problemów, którymi na co dzień żyją obywatele. Zapewne do tego zaniku poczucia sprawstwa, które przecież jest podstawowym czynnikiem motywującym do aktywności obywatelskiej, przysłużyły się także niektóre niepopularne decyzje rządzących.

Pewnym optymizmem napawać może jedynie większe poczucie podmiotowości politycznej obywateli na poziomie lokalnym, choć i w tym przypadku ponad połowa badanych jest zdania, że nie ma wpływu na sprawy swojego miasta czy gminy. Warto jeszcze zauważyć wyraźne skutki wykorzystywania przez samorzządy funduszy unijnych – obywatele sądzą, że na rozwój ich miejscowości większy wpływ ma Unia Europejska, niż rząd w Warszawie.

Opracował
Krzysztof PANKOWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Badani uważający, że ludzie tacy jak oni mają wpływ:				Liczba osób
		zarówno na sprawy kraju, jak i swojego miasta/gminy	tylko na sprawy kraju	tylko na sprawy swojego miasta/gminy	Niemający poczucia wpływu na sprawy publiczne	
		%	%	%	%	
Ogółem		17	2	25	56	1004
Płeć	Mężczyźni	20	3	23	55	485
	Kobiety	14	1	27	57	519
Wiek	18-24 lata	23	6	27	44	118
	25-34	23	3	30	44	203
	35-44	19	1	31	49	171
	45-54	11	1	30	59	165
	55-64	15	1	19	65	173
	65 lat i więcej	11	1	15	72	173
Miejsce zamieszkania	Wieś	17	1	28	53	396
	Miasto do 19 999	17	2	22	58	156
	20 000 - 99 999	15	3	23	59	194
	100 000 - 499 999	19	1	20	60	161
	500 000 i więcej mieszk.	16	3	32	49	98
Wykształcenie	Podstawowe	12	1	22	65	217
	Zasadnicze zawodowe	10	2	25	62	252
	Średnie	17	3	24	56	337
	Wyższe	31	1	30	37	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	2	29	37	96
	Średni personel, technicy	44		17	39	35
	Pracownicy adm.-biurowi	22	3	33	42	80
	Pracownicy usług	11	3	39	47	65
	Robotnicy wykwalifikowani	10	4	20	67	105
	Robotnicy niewykwalifik.	12		24	64	53
	Rolnicy	17		24	58	65
	Pracujący na własny rach.	18	3	37	42	47
Bierni zawodowo	Renciści	13		17	70	66
	Emeryci	12	0	18	69	197
	Uczniowie i studenci	21	7	28	44	59
	Bezrobotni	14	2	22	62	80
	Gospodynie domowe i inni	13	2	36	49	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	26	1	30	43	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	18	4	23	55	112
	sekt. pryw. poza rolnict.	18	3	29	50	236
	prywatnym gosp. rolnym	18		26	56	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	12	2	29	58	137
	501-750	14	2	26	57	121
	751-1000	11	2	21	65	141
	1001-1500	18	1	28	52	178
	Powyżej 1500 zł	22	2	30	46	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	11	1	21	67	161
	Średnie	12	2	24	62	437
	Dobre	24	2	29	45	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	17	2	19	62	61
	Raz w tygodniu	19	2	23	56	454
	1-2 razy w miesiącu	16	1	30	53	161
	Kilka razy w roku	16	3	28	53	204
	W ogóle nie uczestniczy	12	1	27	60	123
Poglądy polityczne	Lewica	21	1	20	57	139
	Centrum	17	4	26	53	376
	Prawica	23	1	27	49	266
	Trudno powiedzieć	8		24	68	222

Tabela 2

		Czy w jakiś sposób angażował(a) się Pan(i) osobiście w sprawy społeczności lokalnej?					Liczba osób
		Działalność w organizacji kościelnej / parafii (poza uczestnictwem w obrzędach religijnych)	Współorganizowanie imprez lokalnych na rzecz społeczności	Działalność w organizacji społecznej, pozarządowej	Bycie wolontariuszem, wykonywanie bezpłatnej pracy na rzecz społeczności lokalnej lub organizacji	Aktywny udział w konsultacjach społecznych	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		4	9	4	6	4	1005
Płeć	Mężczyźni	3	8	5	5	4	486
	Kobiety	5	11	4	8	4	519
Wiek	18-24 lata	5	8	3	16		118
	25-34	2	15	5	7	7	203
	35-44	5	11	5	6	5	171
	45-54	6	9	4	5	1	165
	55-64	5	7	6	3	5	174
	65 lat i więcej	2	4	3	4	3	173
Miejsce zamieszkania	Wieś	7	12	3	5	4	396
	Miasto do 19 999	2	9	5	5	4	157
	20 000 - 99 999	2	5	4	6	1	194
	100 000 - 499 999	2	10	6	8	5	161
	500 000 i więcej mieszk.	5	4	5	12	7	98
Wykształcenie	Podstawowe	4	4	1	3	2	218
	Zasadnicze zawodowe	4	5	2	4	0	252
	Średnie	4	11	6	8	5	337
	Wyższe	4	18	9	11	8	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	4	23	8	15	7	96
	Średni personel, technicy		21	10	13	10	35
	Pracownicy adm.-biurowi	2	15	8	6	8	80
	Pracownicy usług	2	8	1	4		65
	Robotnicy wykwalifikowani	2	4	4	3	2	105
	Robotnicy niewykwalifik.	8	7	5	7	3	53
	Rolnicy	9	14	3	6	8	65
	Pracujący na własny rach.	4	10	2	4	4	47
Bierni zawodowo	Renciści	4	7	4	1	5	66
	Emeryci	4	3	3	3	2	197
	Uczniowie i studenci	7	7	4	23		59
	Bezrobotni	5	4	3	4	3	81
	Gospodynie domowe i inni	1	10	2	3	5	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	20	8	12	7	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	2	5	6	7	2	112
	sekt. prywat. poza rolnict.	3	11	4	5	4	236
	prywatnym gosp. rolnym	9	12	3	6	8	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	7	9		5	4	137
	501-750	3	7	3	5	3	121
	751-1000	1	8	3	3	6	141
	1001-1500	3	11	9	8	2	178
	Powyżej 1500 zł	3	14	7	8	7	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	1	4	4	4	5	162
	Średnie	5	8	4	5	3	437
	Dobre	4	12	5	9	5	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	20	15	5	8	12	61
	Raz w tygodniu	5	10	4	5	3	455
	1-2 razy w miesiącu	2	9	4	7	5	161
	Kilka razy w roku	2	9	5	7	4	204
	W ogóle nie uczestniczy		6	5	8	2	123
Poglądy polityczne	Lewica	1	14	7	6	5	139
	Centrum	5	10	4	6	4	376
	Prawica	5	9	5	7	5	266
	Trudno powiedzieć	4	5	2	6	2	224

Tabela 2 cd.

		Czy w jakiś sposób angażował(a) się Pan(i) osobiście w sprawy społeczności lokalnej?				Liczba osób
		Kontaktowanie się z mediami po to, aby zainteresować je jakąś sprawą	Bezpośredni kontakt z urzędnikiem w jakiejś sprawie dotyczącej społeczności lokalnej (poza załatwieniem własnych spraw w urzędzie)	Bezpośredni kontakt z radnym lub lokalnym politykiem pełniącym urząd lub kandydującym do niego	Nie, w żaden z wymienionych powyżej sposobów	
		%	%	%	%	
Ogółem		2	8	5	75	1005
Płeć	Mężczyźni	3	9	7	74	486
	Kobiety	2	6	4	77	519
Wiek	18-24 lata	3	3	2	72	118
	25-34	4	10	4	71	203
	35-44	2	8	8	73	171
	45-54	2	9	9	75	165
	55-64	2	10	6	73	174
	65 lat i więcej	2	4	3	87	173
Miejsce zamieszkania	Wieś	1	7	8	74	396
	Miasto do 19 999	1	9	6	77	157
	20 000 - 99 999	3	5	2	82	194
	100 000 - 499 999	4	8	4	75	161
	500 000 i więcej mieszk.	5	12	5	68	98
Wykształcenie	Podstawowe		3	4	84	218
	Zasadnicze zawodowe		4	3	85	252
	Średnie	3	9	6	72	337
	Wyższe	7	15	8	59	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	7	12	10	51	96
	Średni personel, technicy	9	17	10	60	35
	Pracownicy adm.-biurowi	4	11	6	69	80
	Pracownicy usług		6	1	83	65
	Robotnicy wykwalifikowani		7	5	81	105
	Robotnicy niewykwalifik.	2	5	8	71	53
	Rolnicy	2	13	12	65	65
	Pracujący na własny rach.	4	19	7	79	47
Bierni zawodowo	Renciści		6	2	80	66
	Emeryci	1	4	4	86	197
	Uczniowie i studenci	2	3		70	59
	Bezrobotni	4	8	5	80	81
	Gospodynie domowe i inni	3	1	3	85	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	4	13	8	58	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	3	11	3	74	112
	sekt. pryw. poza rolnict.	3	8	7	75	236
	prywatnym gosp. rolnym	2	13	11	67	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	1	4	4	81	137
	501-750	2	7	4	77	121
	751-1000	1	7	9	77	141
	1001-1500	3	8	5	74	178
	Powyżej 1500 zł	5	12	7	66	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	2	8	7	80	162
	Średnie	2	6	5	77	437
	Dobre	3	10	6	71	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	6	11	9	60	61
	Raz w tygodniu	2	7	4	76	455
	1-2 razy w miesiącu	2	9	8	78	161
	Kilka razy w roku	2	8	6	75	204
	W ogóle nie uczestniczy	3	9	3	78	123
Poglądy polityczne	Lewica	2	10	5	69	139
	Centrum	3	9	6	74	376
	Prawica	3	9	7	72	266
	Trudno powiedzieć	1	3	2	85	224

Tabela 3

		W jakim stopniu, w Pana(i) ocenie, rozwój miejscowości, w której Pan(i) mieszka, oraz jej najbliższego regionu zależy od samorządu gminnego (rady gminy)?				Liczba osób
		W bardzo dużym stopniu	W dość dużym stopniu	W małym stopniu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		33	42	19	6	1003
Płeć	Mężczyźni	35	40	22	3	486
	Kobiety	30	44	16	9	517
Wiek	18-24 lata	19	52	21	8	118
	25-34	37	45	14	4	203
	35-44	33	47	16	4	171
	45-54	34	42	20	3	165
	55-64	36	35	21	7	173
	65 lat i więcej	31	34	22	12	171
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	43	17	4	396
	Miasto do 19 999	43	38	15	4	157
	20 000 - 99 999	26	43	23	8	193
	100 000 - 499 999	28	40	27	5	160
	500 000 i więcej mieszk.	26	47	11	15	98
Wykształcenie	Podstawowe	28	37	23	12	218
	Zasadnicze zawodowe	32	41	24	3	251
	Średnie	35	42	18	6	337
	Wyższe	35	49	11	5	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	36	45	12	7	96
	Średni personel, technicy	35	46	19		35
	Pracownicy adm.-biurowi	36	46	12	6	79
	Pracownicy usług	25	52	19	4	65
	Robotnicy wykwalifikowani	32	48	18	2	105
	Robotnicy niewykwalifik.	37	34	22	7	53
	Rolnicy	49	36	12	4	65
	Pracujący na własny rach.	47	26	21	5	47
Bierni zawodowo	Renciści	33	40	19	8	65
	Emeryci	31	33	25	10	197
	Uczniowie i studenci	11	60	18	11	59
	Bezrobotni	27	50	20	4	81
	Gospodynie domowe i inni	30	40	22	7	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	42	43	10	5	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	48	23	6	112
	sekt. prywat. poza rolnict.	37	42	17	4	236
	prywatnym gosp. rolnym	49	37	12	2	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	37	37	24	3	137
	501-750	30	37	26	7	121
	751-1000	32	40	19	10	141
	1001-1500	32	48	17	4	177
	Powyżej 1500 zł	36	42	15	7	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	34	37	20	8	161
	Średnie	32	43	18	7	437
	Dobre	33	43	19	5	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	30	36	22	12	61
	Raz w tygodniu	32	45	18	6	454
	1-2 razy w miesiącu	37	40	20	3	161
	Kilka razy w roku	33	38	20	9	204
	W ogóle nie uczestniczy	30	46	18	6	123
Poglądy polityczne	Lewica	37	44	16	4	139
	Centrum	33	45	17	6	376
	Prawica	37	41	19	3	265
	Trudno powiedzieć	25	38	24	13	223

Tabela 4

		W jakim stopniu, w Pana(i) ocenie, rozwój miejscowości, w której Pan(i) mieszka, oraz jej najbliższego regionu zależy od rządu w Warszawie?				Liczba osób
		W bardzo dużym stopniu	W dość dużym stopniu	W małym stopniu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		12	22	47	19	998
Płeć	Mężczyźni	13	23	50	15	483
	Kobiety	11	21	45	24	515
Wiek	18-24 lata	16	14	49	20	118
	25-34	13	23	52	13	203
	35-44	10	26	47	18	168
	45-54	11	26	46	17	164
	55-64	15	19	48	18	173
	65 lat i więcej	7	20	41	33	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	8	21	48	22	395
	Miasto do 19 999	12	27	42	19	156
	20 000 - 99 999	9	16	54	21	190
	100 000 - 499 999	13	23	50	13	160
	500 000 i więcej mieszk.	27	25	33	16	98
Wykształcenie	Podstawowe	7	19	43	31	215
	Zasadnicze zawodowe	9	25	47	19	249
	Średnie	13	19	53	16	336
	Wyższe	18	27	43	13	198
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	21	26	42	11	96
	Średni personel, technicy	22	33	43	2	35
	Pracownicy adm.-biurowi	12	21	45	22	80
	Pracownicy usług	8	27	52	13	65
	Robotnicy wykwalifikowani	16	13	54	18	103
	Robotnicy niewykwalifik.	14	20	56	10	53
	Rolnicy	5	30	48	18	64
Bierni zawodowo	Pracujący na własny rach.	10	13	61	17	47
	Renciści	15	20	42	23	66
	Emeryci	8	19	44	29	197
	Uczniowie i studenci	14	17	44	24	59
	Bezrobotni	6	27	47	20	78
Pracuje w:	Gospodynie domowe i inni	8	27	44	21	56
	inst. państw., publicznej	18	25	45	11	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	13	20	50	17	111
	sekt. prywat. poza rolnict. prywatnym gosp. rolnym	6	28	49	18	65
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	11	25	43	21	135
	501-750	13	16	50	21	120
	751-1000	9	21	48	22	141
	1001-1500	12	23	50	15	176
	Powyżej 1500 zł	14	26	44	16	168
Ocena własnych war. mater.	Złe	11	18	46	24	159
	Średnie	9	19	49	22	434
	Dobre	14	26	45	15	406
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	14	25	40	21	61
	Raz w tygodniu	10	23	48	19	452
	1-2 razy w miesiącu	15	20	46	19	160
	Kilka razy w roku	10	23	49	19	204
	W ogóle nie uczestniczy	16	15	47	22	121
Poglądy polityczne	Lewica	16	21	48	15	137
	Centrum	9	21	50	20	374
	Prawica	16	26	46	12	266
	Trudno powiedzieć	9	18	43	31	221

Tabela 5

		W jakim stopniu, w Pana(i) ocenie, rozwój miejscowości, w której Pan(i) mieszka, oraz jej najbliższego regionu zależy od Unii Europejskiej				Liczba osób
		W bardzo dużym stopniu	W dość dużym stopniu	W małym stopniu	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		17	35	32	16	1001
Płeć	Mężczyźni	18	35	33	13	484
	Kobiety	16	34	30	20	517
Wiek	18-24 lata	16	37	33	13	118
	25-34	19	42	30	10	203
	35-44	18	41	30	11	170
	45-54	20	34	35	12	165
	55-64	17	26	36	22	173
	65 lat i więcej	13	27	28	32	172
Miejsce zamieszkania	Wieś	16	31	34	19	396
	Miasto do 19 999	24	28	28	19	156
	20 000 - 99 999	14	36	33	18	194
	100 000 - 499 999	18	39	33	10	160
	500 000 i więcej mieszk.	15	50	25	10	97
Wykształcenie	Podstawowe	15	23	29	33	217
	Zasadnicze zawodowe	17	35	31	16	252
	Średnie	17	36	35	12	336
	Wyższe	20	43	30	7	197
Grupa społ.-zaw. pracujący	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	16	43	34	7	95
	Średni personel, technicy	23	34	41	2	35
	Pracownicy adm.-biurowi	18	37	33	13	80
	Pracownicy usług	13	47	30	9	65
	Robotnicy wykwalifikowani	21	31	31	16	105
	Robotnicy niewykwalifik.	25	31	29	15	53
	Rolnicy	26	27	38	9	65
	Pracujący na własny rach.	17	40	36	7	47
Bierni zawodowo	Renciści	19	21	37	24	66
	Emeryci	13	27	30	30	197
	Uczniowie i studenci	7	49	29	15	59
	Bezrobotni	18	42	27	13	80
	Gospodynie domowe i inni	15	33	28	24	56
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	20	41	29	10	135
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	14	35	36	15	111
	sekt. pryw. poza rolnict.	19	37	34	10	236
	prywatnym gosp. rolnym	30	26	37	7	66
Dochody na jedną osobę	Do 500 zł	25	30	29	16	137
	501-750	19	25	31	24	121
	751-1000	16	32	37	14	141
	1001-1500	14	38	33	15	177
	Powyżej 1500 zł	16	38	34	12	167
	Ocena własnych war. mater.	Złe	20	25	33	22
Średnie		14	34	33	19	437
Dobre		20	39	30	11	405
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	13	30	36	21	61
	Raz w tygodniu	16	36	31	17	452
	1-2 razy w miesiącu	21	33	27	18	161
	Kilka razy w roku	19	33	34	14	204
	W ogóle nie uczestniczy	17	34	35	15	123
Poglądy polityczne	Lewica	22	38	30	10	139
	Centrum	14	34	36	16	376
	Prawica	23	38	28	11	265
	Trudno powiedzieć	12	29	31	28	221